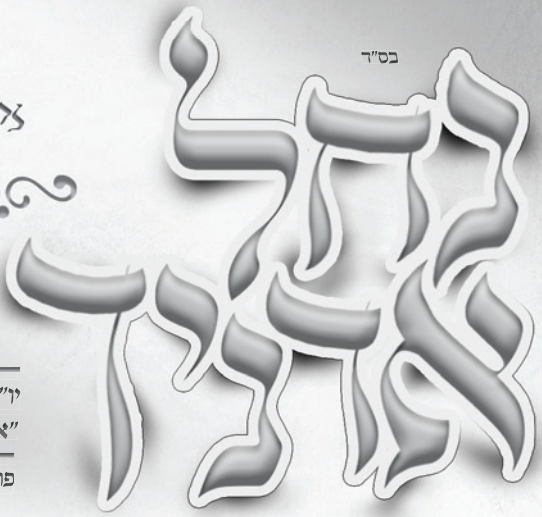

להגדלת נעים תורה וחסידות
מנדר היוצא מעוד

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' תצוה תשפ"ד • גליון רמ"ב

נחל קדומים

מעין נבע במשנת מרן רבוה"ק זי"ע

חלוקי הנחל

פלאות התורה מאוצרותיו של
הנה"ח ר' זרח רוזנטל שליט"א

"ועשו בגדי קודש לכבוד ולתפארת" ענין המתקת הדינים ע"י קריאת פרשת בגדי הקודש

גודל ההשפעות ע"י בגדי אהרן

בפרשתינו נצטוו מרע"ה (כס, ה-ט) "ולקחת את הבגדים והלבשת את אהרן את הכותנת וכו' וחגרת אתם אבנט אהרון ובניו" וכו'. ודנה בזה בגמ' ביומא ה' ע"ב "כיצד הלבישו" [איך היה סדר הלבשת בגדי הכהונה לאהרון ובניו ע"י מרע"ה], ומקשה הגמ' על עצם השאלה וכי מה השאלה כיצד הלבישו, הלא "מאי דהוה הוה" ומה יש צורך לדון בסדר הלבשה לפני כ"כ הרבה שנים.

ומבארת הגמ' שהשאלה "כיצד מלבישו" מרע"ה לכהנים לעתיד לבוא, ועל זה ג"כ תמיהה הגמ' שג"כ בזה אין צורך לדון כיון "לכשיבואו אהרון ובניו ומשה" יורנו מרע"ה מפי הגבורה איך ללבוש את בגדי הכהונה. ומה יש צורך לדון בזה עתה. ובמסקנת הגמ' שיש צורך לדעת כיצד הלבישו למיסדר קראי [- לסדר הפסוקים שלא יהיה סתירה בין הסדר שכתוב בפרשתינו כט-ט לבין מה שכתוב בפ' צו פרק ח, ז. עיי"ש].

ובנועם אלימלך מקשה מדוע מאריכה הגמ' כ"כ הרבה ולא אומרת מיד את המסקנא למסדר קראי. ועיי"ש בדבריו הק' סודות נפלאים הגנוזים בדברי הגמ' האלו.

המתקת הדינים גם בזמן הזה ע"י הקריאה

ובספח"ק דעת משה להרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע מובא פשט נפלא, שכוונת הגמ' לרמוז לענינים הנשגבים שנמצאים בעיני פרשת בגדי הכהונה, שהיו עשויים באופן שהמשיכו כפרה ורחמים והשפעות טובות לבני ישראל. ומקשה הגמ' "כיצד הלבישו" - איך הוא סדר המשכת אותם השפעות רחמים וחסדים ע"י הלבשת בגדי הכהונה. ותמיהה הגמ' שענין זה לכאורה אינו נוגע לנו, שזה נעשה רק ע"י מרע"ה לפני אלפי שנים, ומאי דהוה הוה. וממשיכה הגמ' שהשאלה "כיצד מלבישו" קאי על לעתיד לבוא שזה יהיה במהרה בימינו ששוב ימשיכו אותם חסדים והשפעות ע"י לבישת בגדי הכהונה לאהרון ובניו שיקומו בתחיית המתים. וג"כ ע"י הקשו לכשיבואו שלעתיד לבוא כשיבואו הצדיקים לקיים זאת ידעו היטב מפי הגבורה איך להמשיך את הרחמים ואתם השפעות, ומה לנו לדון בזה. ועל זה מסקנת הגמ' "למסדר קראי", שהיות שיש אצל כל אחד בחינה של כל מיני בחינות של עגמת נפש ר"ל כמ"ש "אשר יקרה אתכם באחרית הימים" עניינים שיש צורך להמתקין, על כן צריך כבר עכשיו לדעת "כיצד מלבישו" המשך בעמוד ב' <<

שירחם עליו להוציאו מרשת היצוה"ה, אז הקב"ה שהוא צופה ומביט בחדרי הלב ובוחן כליות, וכאשר הוא מביט לפנימיות לב האיש הישראלי אזי מיד נחשב לו כאילו עשה תשובה בפועל, כי הכל חפצים ליראה, היינו כי פנימיות לבבם ונפשם חושק לעלות אל מקור מחצבתה, וכמבואר ברמב"ם (מיושן ספ"א), ורבוה"ק היו חוזרים על זה רבות: "מאחר שהוא רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מעבירות ויצרו הוא שתקפו", עכ"ל הרמב"ם.

אבני זכרון לבני ישראל. על אבני החושן היו חקוקים שמות י"ב שבטי י-ה. והי' בכך "זכרון לבני ישראל", לאות על קדושת נשמתם. כי הרי השבטים הקדושים בני יעקב חטאו במכירת יוסף, וגודל הפגם שהי' מחטא זה ניכר ונראה מעונש עשרה הרוגי מלכות. ואעפ"כ נשארו בטוהר מעלתם של י"ב שבטי י-ה, ויעקב אבינו ע"ה היתה מטתו שלימה. וזה מורה על עוצם קדושת נשמת ישראל, שקדושת נשמתם הוא בכל מצב ואין נמדד בשום חטא, דיהי' מי שיהי' באיזה מצב שהוא נמצא ולאחר איזה ירידה שרק הי' לו, יכול הוא להתרומם ולהתקשר למקור מחצבתו. ואבנים לצורך בנין הם, ו"אבן" הוא מלשון בנין, והיינו שאבני זכרון אלו היו בנין הזכרון לבני ישראל, בשורש נשמתם במקום עליון. וזהו "ונשא אהרן את שמותם לפני ד'" ר"ל שאהרן נשא עליו הענין שישארל הם לפני ד' תמיד, שבכל מעמד ומצב הם לפני ד', ודבר זה לא יחול בו שינוי ותמורה. וזה יסוד התשובה ויסוד הכפרה של בני ישראל. שמכח זה יכולים להתנער מעפרם, ולחדש מעשיהם ולהתקשר לשורשם העליון. וזהו יסוד הבנין להתחזקות ישראל, שידעו שאין שייך יאוש ח"ו בשום מצב ובחינה שבעולם, ויהודי באשר הוא יש לו שורש איתן וקדוש, ותמיד יש לו תקוה לתקן מעשיו. (נחל יצחק - תצוה)

וזה פירוש הפסוק לא הביט און ביעקב היינו בתוך פנימיות לבבם של יעקב ולא ראה עמל בישראל היינו בפנימיות לבבם, ה' אלוקי עמו, היינו כי פנימיות נשמת ישראל אהרן חלק אלוקי ממעל. ולצורך זה צווה הקדוש ב"ה על אהרן הכהן להחזיק על לבו שמות י"ב שבטי י-ה שיהיו אבנים אלו בנין זיכרון לבני ישראל שקדושת נשמתם הוא נצחי ובכל מצב ואין נמדד בשום חטא, ויהיה מי שיהיה יכול להתרומם ולהתקשר למקור מחצבתו.

תוקף קדושת נשמות ישראל

רבינו אור שבעת הימים הבעש"ט הק' האיר לארץ לדריים, להבינם ולהשכילם אפס קצה אור קדושת נשמת ישראל. ואחריו המשיכו תלמידיו הקדושים שרפי מעלה להנחיל לעם ה' להאמין באמונת אומן תוקף קדושת נשמותיהם. וידוע הסיפור על פריץ מאומות העולם שהזכיר עצמו לפני הבעש"ט הק' על חוליו, ענהו הבעש"ט שאם יתגבר על תאוותיו הגופניות יבריא גופו, שזה שהוא שקוע כל כולו בעולם הזה היא סיבת חליו.

שואלו הפריץ וכי שייך להתגבר על רצונות ותאוות, וכי אתה - שאל את הבעש"ט, מצליח להתגבר על תאוות עולם הזה. ענהו הבעש"ט אני כבר זקן וכבר נחלש גופי, לכך יש בכוחי להתגבר על תאוות העוה"ז שהם אינם בתוקף כ"כ. עמד שם לצדו נכדו הרה"ק ר' ברוכל זי"ע ממעוזיבו ושאל את אביו זקנו הק', וכי זה הסיבה שמתגברים על תאוות עוה"ז? הרי אנו בני א-ל חי ולכך יש לנו כח להתגבר על יצרנו הרע.

ענהו הבעש"ט: "ווי קען פאָרשטיין אַ גוי וְאִס אִיז דָּאָס אַ יוד" [איך יוכל גוי להבין מה זה יהודי]. הוסיף ע"ז הרה"ק ר' ברוכל: "זקני אמר שגוי אינו יכול להבין מה זה יהודי, ואני אומר אַ יוד קען אויך נישט פארשטיין וְאִס אַי אַ יוד [יהודי ג"כ אינו יכול להבין מה זה יהודי]."

ורועי החסידות לדורותיהם גם הם מרעפים טללי תחיה שצריך להאמין בכוחו של יהודי, וכמו שמוא בספח"ק ישמח ישראל בשם הר"ר ברוכל על הפסוק (תהלים לו, ט) "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו", שבכל איש ישראל יש חלק פנימי שנקרא "עוד מעט", "היינו אף אם נפש כי תחטא עם כל זה יש עוד מקום מעט באדם שאין נוגע שם שום רשע, והיא הנקודה הפנימית בעומק הלב שהוא נקי ומנוקה מכל שמץ ודופי, ודוד המלך ע"ה ה' מבקש רבש"ע התבוננת על מקומו, פי' על מקום זה, ואיננו ותראה שאין שום רשע חטא ועוון" ע"כ. ובה פירשו הצדיקים (הרה"ק ר"מ מלכעוויטש והרה"ק מוהר"ן מברסלב והישמח ישראל זי"ע) א] הפסוק (תהלים קה, לו) "אזמרה לאלוקי בעודי", היינו בחלק ה'עוד' מעט ואין רשע שבישראל שאין שולט שום פגם בזה, בחלק זה יש כח לזמר לה'.

ובזה פירשו הפסוק (במדבר כג, כא) "לא הביט און ביעקב" ופי' רש"י "כשהו עוברין על דבריו, אינו מודקדק אחריהן להתבונן באוניית שלהן ובעמלן שהן עוברין על דתו". והקשו המפרשים הלא כל האומה הקב"ה ותוך יותרו חייו. ופירשו הכוונה שגם כשאדם ל"ע חוטא, אמנם כאשר איש הישראלי גונח וצועק מקירות לבו אל השם

שלא היא סכנה ובהלה אפילו לזמן מועט

הרה"ק מרוזין זי"ע אמר להרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע דמה שאמר שאול המלך (שמואל א' ט"ו ג') "הקימותי את דבר ד'", היתה כוונתו לרמוז דע"ז שלא הרג את אגג יצא ממנו המן האגני וע"י המן נגרם שבני ישראל יקבלו עליהם את התורה באהבה. וכשאלו החידושי הרי"ם א"כ מדוע עגש שאול שניטלה ממנו המלוכה, והשיב הרה"ק מרוזין זי"ע **דמלך ישראל אסור לו להעמיד את ישראל בסכנה אפילו לזמן** ואע"פ שבסופו של דבר נהרג המן אבל לפני זה היו ישראל בסכנה ומנהיג ישראל אסור לו להעמיד את העם במצב כזה, עכדה"ק. ומזה נלמד שהשי"ת אינו רוצה שיעברו על ישראל פחדים ובהלות אף אם בסופו של דבר יהיה נצמח מזה דבר גדול קבלת התורה מאהבה.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - של"ס תצוה תשפ"א)

"ועשית מזבח מקטר קטרת"

מן הפתילה ושואבת מן השמן, והוא דומה לשכל האדם שמקושר לגוף, אבל הוא שכל זך ונבדל מן החומר, והוא זך מן השמרים. אכן גם בזה המנורה מעכבת להדלקתה ואין מדליקין בלי מנורה, ולא עוד אלא שתיקון והטבת המנורה הוא חוק בלתי נפרד מן ההדלקה, ולכן כשמזכירין השמן וההדלקה מזכירין המנורה. וכן להיפך, כי ע"י זיכרון החומר המרומז בשמן זית, זוכין לשכל נפרד. אכן פעולת ההדלקה עצמה, אע"פ שצ"ל במנורה, מ"מ אם הדליקו בחוץ אפילו ע"ז, כשר לדעת הרמב"ם.

הקטורת מרמזת לנשמה בלבד, שהריח הוא דבר שהנשמה נהנית ממנו, ומצד הנשמה אפילו מי שחטא ובכלל פושעי ישראל יחשב, אע"פ שעליו לשוב בתשובה, מ"מ השכינה שוכנת על נשמות ישראל גם אם חטאו. ולזה אין מקום מזבח הקטורת מעכב, ואף אם נעקר ממקומו מקטירין הקטורת. ולא עוד, אלא שהקטירו קטורת בחוץ לכפר על ישראל בשעת המגיפה, וכשישראל נזקקין לכפרה יתירה גוון ביה"כ, היו מכניסין המחמה לפני ולפנים, ואין המזבח מעכב כלל. להורות שנשמת ישראל יש בהם קדושה מצד עצמן, ואין המקום מעכב כלל, ולכן כללו בקטורת גם את החלבנה, להורות שגם בה יש קדושה, וכאשר יוכל בתוך שאר סמני הקטורת יעלה גם הוא לריח ניחוח.

ובזוה"ק איתא דלכן ה' נקרא "מזבח הקטורת", אע"פ שאין בו זביחה כלל, לפי שבו היו מכריזין וזוכרין את כל נוחות הס"א. וכתוב שגם אמירת הקטורת מסוגלת לזה, ולכן אומרים אותה פעמיים בכל יום. ויתכן שעצם הדבר שמגלין חביבות נשמות ישראל אפילו של החלבנה לפני השי"ת, בזה גופא מכריזין כוחות הקטרוג נגד ישראל.

וזהו שרמז הכתוב, "ושכנתי בתוך בני ישראל, והייתי להם לאלוקים, וידעו כי אני ד' אלוקיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם, אני ד' אלוקיהם", וכתב באוה"ח הק', דכפילות הלשון "אני ד' אלוקיהם" בא לרבות, שאפילו בזמן שאין שכניתו בתוכינו, הוא ד' אלוקינו ולו אנתנו. ואחריו כן כתוב, "ועשית מזבח מקטר קטורת וגו'", להורות שבלי שום קשר למקום המקדש, ולזמן שראויים ישראל להשראת השכינה במקום המקדש, הנה מזבח הקטורת נכתב בנפרד משאר כלי המקדש, להורות כי מצד נשמות ישראל גם בזמן שאין מקדש, הנה קדושת נשמות ישראל לבד גדולה לאין ערוך. ואפילו הרשעים הנרמזים בחלבנה, כתוב בהם "וירח את ריח בגודיו", כי מצד הריח הרומז אל הנשמה יש בכל נפש קדושה פנימית שהיא לרצון תמיד.

ואתה תצוה את בני ישראל וגו' כתיב למאור וגו'. וארז"ל כתיב למאור ולא כתיב למנחות. וצ"ב עניין הזכרת שמן המאור בעת הכנת המשכן וכליו. וגם בפרשת בהעלותך מוזכר עניין השמן ובהדלקה עם הכנת המנורה עצמה. ובסוף הפרשה לאחר גמר הצינוי הכנת המשכן וכליו ובגדי כהונה כתוב "ושכנתי בתוך בני ישראל וגו' וידעו כי אני ד' וגו' אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם וגו', ואח"כ פרשת ועשית מזבח מקטר קטורת. וצ"ב אמאי הובדל מנחת מקטר קטורת מכל שאר עיניי הכנת המשכן וכליו ובגדי כהונה.

והחיד"א ביאר בקודשו, דנרמז כאן מ"ש בש"ס (בחי'ם) מזבח שנעקק, מקטירין קטרת במקומו, ולא דמי למזבח הנחשת, בדמים שאני. ולכן נעקרה פרשת מזבח הקטורת ממקומה, כדי לרמז דיש מצוות הקטרה גם כשנעקק מזבח ממקומו.

ונראה לבאר בזה בס"ד, והנה בשם משמואל הביא בשם אביו האבני נזר זי"ע, בטעם הדבר ד"כתיב למאור" דייקא, כי שמן המאור רומז לשכל נבדל, שצ"ל נקי משמרים. כי התורה הקדושה הנלמדת בשכל האדם, צ"ל בנקיות הדעת כדי שיוכל לכוון לאמיתתה של תורה. משא"כ מנחות שבאים לכפר, והרי כל עניין הכפרה נובע מחומרות האדם, שלפיכך הוא נזקק לכפרה. ולכן ה' בשמן הקרבנות שמרים, לרמז שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ויביא קורבן ויתכפר לו.

והנה בקטורת הסמים מצאנו יותר מזה, כי לא רק שלא נצטוו לנקותו מן השמרים, אלא אחד מסמני הקטורת הוא ה'חלבנה' הרומז לפושעי ישראל, ורז"ל למוז מה (בחי'ת) ש"כל תענית שאין בה מפושעי ישראל, אינה תענית. ונראה הרמז בזה, כי ארז"ל (בחי'ת מ"א) "איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו, הוא אומר זה הריח, נמצא לפ"ז הקטורת מרמזת לנשמה. וביקשה התורה להודיע, שקדושת נשמות ישראל אין לה ערך והשגה, ואפילו נשמות פושעי ישראל יש בהם קדושה נשגבה, וכשיתכללו בין שאר סמני הקטורת יעלו לריח ניחוח.

ולפ"ז יבואר העניין בס"ה, כי מזבח החיצון הרומז לבינונים, שצריכים להילחם עם החומר הגשמי ולזבוח את נפשם הבהמית, שם מעכב שיהי' המזבח במקומו. כי כדי לכפר על הגוף החומרי צריך להיות השראת השכינה במקומה, שמזבח החיצון מכפר בדמים, ואם אין מזבח במקומו אין קרבן.

והמנורה הטהורה רומזת לצדיקים, שיש להם שכל נבדל וטהור בלימוד התורה הקדושה, והשלהבת יוצאת

שעל ידי עצם הלימוד עכשיו בפ' תצוה בפרשת בגדי הכהונה, נמשך על ידי זה בחינה של "מיסדר קראי", שכל הענינים שקורין ליהודי וצריכים המתקה, אזי על ידי הלימוד בפרשה זו כראוי, ממשייכים צינורות של השפעות חסדים וישועות ונמתקים כל הענינים הצריכים המתקה.

כח בגדי הקודש מגן במקום משרע"ה

ונסיף בזה מה שמובא באזנים לתורה שטעם הענין שלא מוזכר שמו של מרע"ה בפ' תצוה, מובא בעל הטורים שכיון שאמר מרע"ה "מחני נא מספרך אשר כתבת", וקלת חכם מהניא אפילו על תנאי, לכן לא מוזכר שמו בכל פ' תצוה. ולכאורה קשיא אדרבה בפרשה זו שחל יומא דהילולא דמשה רעיא מהימנא היה צריך להיות מוזכר שמו של מרע"ה יותר מכל פרשה. וכמובא ברש"י בשם תשובת הגאונים שביים פטירת הצדיק מושיבים ישיבה על קברו ומוזכרים מימותיו וכו' בזה היום, וא"כ היו יכולים לקיים דברי מרע"ה בכל פרשה אחרת חוץ מפ' תצוה שבו חל יום הסתלקות משה רבינו, שאז צריך להרבות בדבריו יותר מכל פרשה.

ומתוך שמרע"ה אמר להקב"ה שאם תאמר שאין זכותי מגן על ישראל לאחר שחטאו תמחה את שמי מספרך, ולפ"ז אם נמחה שם מרע"ה מפרשה א"כ באותו שבוע לא יהיה הגנת זכותו של מרע"ה. ולכן רק בפרשת תצוה שייך להחסי שם מרע"ה ששם מדברים על בגדי כהונה, וכח ענינים לבד יכול להגן במקום שמו של מרע"ה.

המלאך מיכאל במקומו של משרע"ה

ומענין לענין באותו ענין כותב המגלה עמוקות בפ' ואתחנן ובפ' תצוה, שבפ' תצוה יש ק"א פסוקים ונתנו בזה סימן בסוף הפרשה קא פסוקים - מיכאל"ל סימן. ואילו בסוף פ' תרומה כתוב צ"ו פסוקים - יע"ז סימן. שבשלמא בפ' תרומה מתאים הסימן שיע"ז זאת תיבה שמוזכרת בפ' תרומה "סירותיו לדשנו ויעיז ומוקותיו", אבל מה הקשר של מיכאל שהגימ' שלו ק"א לפ' תצוה.

ומבאר ע"פ המובא בפ' משפטים (פ"ה) שהקב"ה שלח מלאך לשמור את בני ברוך, ומרע"ה לא הסכים לקבל את המלאך וכפי שנאמר בפ' כי תשא "אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה". שרצה שהנהגת בני"ה תהיה ע"י הקב"ה עצמו ולא ע"י הנהגת מלאך. והסכים הקב"ה ואמר "גם את הדבר אשר דברת אעשה כי מצאת חן בעיני". ואמרו חז"ל שזה היה רק כל זמן שמרע"ה היה בחיים חיותו שהנהגה היתה רק ע"י הקב"ה בעצמו, אבל לאחר פטירתו, בזמן יהושע הגיע אותו מלאך וכמובא בהפטרות של יום א' דפסח, "עתה באתי" ויפול לפניו ארצה. ודרשו חז"ל לא שיהושע נפל לפני המלאך אלא להיפך שהמלאך נפל לפני יהושע וביקש ממנו שלא ידחהו כמו שדחה אותו משה רבינו, והסכים יהושע לקבלו.

והנה מי היה אותו מלאך, אומר רש"י בפ' משפטים (כ"א) על המלים "כי שמי בקרבך", ורבותינו אמרו זה מטטור"ן ששמו כשם רבו שמטטור"ן בגימ' ש-ד-י. ואיתא בכתבי הארז"ל שזה המלאך יש לו ד' שמות בכל עולם שם אחר, בעולם העשיה הוא נקרא אליהו בעולם היצירה הוא חנוך בעולם הבריאה הוא מט"ט (א"ו א"פסח), ובעולם האצילות הוא נקרא מיכאל המלאך. ובעבודת ישראל בפ' ויחי מובא ש"הנה מלאכי ילך לפניך" - מלאכי אותיות מיכאל"ל, שהוא המלאך שרצה הקב"ה לשלוח להנהיג את בני"ה.

ולפ"ז אומר המגלה עמוקות שכיון שמרע"ה אינו נזכר בפ' תצוה הרי שצריך שיכנס המלאך מיכאל תחתיו. ומוסיף המג"ע שלכן תיבת משה במלוי מם שין הא המילוי לבדו שזה חלק הנעלם משמו של מרע"ה, הוא בגימ' ק"א כמנין מיכאל.

והשתא שפיר מובן הקשר דבפ' תצוה שלא מוזכר שמו של מרע"ה יש ק"א פסוקים כמנין מיכאל.

אמרים ערבים ממאורי החסידות

ערבי נהל

לא לשקוע בגשמיות

במדרש שנמשלו בני"ה לזית מה שמן אינו מתערב כו' צף למעלה כו'. וע"ז נאמר ויקחו אליך שמן זית כו'. שזה המבוקש מבני ישראל לשמור חיות הפנימי. חלק אלקי שיש בכל איש ישראל שלא יתערב בגשמיות. והי' צף למעלה.

(שפת אמת)

להעלות המחשבות להשי"ת

נראה, דהנה היצר הרע מפתה לאדם לאיזה תאות רעות ואהבה רעה ורוצה להפסיק האדם מעבודת הבורא אך התקנה לשבר אותו ולהעלות כל המחשבות וכל התאות אל הקדושה לעבודת הבורא ברוך הוא. ויאמר האדם אל לבו מה אם יש לי תאוה אל דבר גשמי וסכלות מכל שכן שיש לי להיות תאוה אל הבורא בעבודתו ברוך הוא. אם יש לי יראה מדבר גשמי, מכל שכן שיש לי לירא ולפחד מפניו יתברך ואז נעשה הרע כסא אל הטוב. ולכן עבור זה עשה השם יתברך שיהיה האדם מרוחק מהשם יתברך. דאם היו כל בני ישראל עובדים את השם יתברך בתמידות לא היה השם יתברך מקבל תענוג, כי תענוג תמידי אינו תענוג. אבל כשיש התרחקות ואחר כך האדם משבר כל המסכים ומדבק עצמו בעבודת השם אז על ידי זה מגיע תענוג גדול להשם יתברך. והנה הצדיק צריך להעלות כל המחשבות זרות ולכן

לפעמים נופל להצדיק פתאום איזה מחשבה זרה והוא כדי שיעלה הצדיק המחשבה זרה בתפלתו ובדיבורו. וזה גם כן עשה השם יתברך לכבודו כי אם לא היה הצדיק מעלה את אחרים אז לא היה מגיע להשם יתברך תענוג מהצדיק מחמת שהוא עובד השם יתברך בתמידות. אבל לפי שמעלה בני אדם אז כיון שמתרבה השמחה על ידי הצדיק שמעלה בני אדם אחרים אז גורם בעבודתו שמחה אף שהוא בתמידות וידוע דכל המחשבה הוא אותיות מאיזה אהבה או מאיזה יראה. והנה כל המחשבות זרות באים ממאנין תיבירין והם נקראים אותיות שבוין כנודע והצדיק צריך להעלות הכל. וזהו שאמר הכתוב ואתה תצוה וגו' ויקחו אליך שמן זית זך, רצה לומר שתראה להעלות הכל כל המחשבות דהם נכללים באותיות דהם כ"ז אתון הם אותיות ז"ן. כתיב, רצה לומר אותן האותיות אשר הם כתותים ושבורים. למאור, שצריך הצדיק להעלות ולמשוך להם הארה של קדושה וכל זה להעלות נו תמיד על ידי זה שהצדיק מעלה כל המחשבות זרות אז עליות תענוג להארה של הצדיק אשר נקרא נו תמיד, רצה לומר שהוא עובד השם בתמידות על ידי זה שמעלה אחרים אז גורם שמחה למעלה.

(קדושת לוי)

היסח הדעת בתפילין

בפרשתינו בצווי על עשיית הציץ, נאמר "והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'", ובגמ' (מנחות לה) דרשין שלא יסיח דעתו מהציץ וק"ו לתפילין, ומה ציץ שאין בה אלא הזכרה אחת אמרה תורה והיה על מצחו תמיד שלא יסיח דעתו תפילין שיש בה הזכרות הרבה על אחת כמה וכמה. ע"כ נעסוק בשבוע במקור וגדר היסח הדעת בתפילין ודינים המסתעפים מזה.

מקורו: נחלקו הפוסקים האם איסור היסח הדעת הוא מה"ת או מדרבנן י"א דאסור מה"ת (מב"מ, תפילין פ"ד הל' י"ה, דילפינן ק"ו מצ"ץ ואף שהשמות מוספה לא מועיל דהא הבית מעצם המצוה), וי"א דאיסורו מדרבנן (תוס' שם, היות והאזכרות מחופים והשמות שעל הבתים אין זה כתב, ויעינן עוד ח"א כלל י"ד). ויש שחילקו בין תפילין של ראש לתפילין של יד, דבראש השיין בולטת משא"כ בשל יד (ישועות יעקב סי' כ"ה סק"ז).

טעמו: י"א שאיסור היסח הדעת אינו מטעם בזיון להתפילין אלא משום שבשעה שמיסח דעתו אינו מקיים המצווה בשעה שיכול לקיימה (ש"ת משיב דבר סי' ע"ש), ומטעם זה המצטער והחולה פטורים לפי שיש להם תמיד היסח הדעת ולא מטעם שיש איסור ולפ"ז צריך להבין מדוע כשחוזר וזכור בהם אינו צריך לברך שנית ועכ"ל כיון שאין זה אלא במחשבה). וי"א שהאיסור משום בזיון (תהלה ליה סי' כ"ח שהביא כן מהטור ונשאר בע"פ). וי"א שהאיסור אינו עצם כ"ח השכחה מהתפילין שעליו, אלא שע"ז יבוא לעשות דבר שאינו הגון והיינו שפילי אה או כנס לביהכ"ס (תפארת ישראל מסכת דים פ"ב ל"ה).

חומרתו: בספר הכוונות הזהיר מאוד בעיני היסח הדעת דאין פגם גדול מזה (באר היטב סי' כ"ה סק"א). **גדרו:** י"א דבכל ענין שמיסח דעתו מהם ולא דווקא בשחוק וקלות ראש (שאנת אריה סי' מ' יע"ש דשיעור היסח הדעת הוא כפי הזמן של הלוח מאמה ולא פחות מזה ולא נתנה תורה למלאכי השדת. ומיהו ברמב"ם שם איתא אפי' תע אחו). וי"א דווקא שחוק וקלות ראש נחשב כהיסח הדעת (שועה"ס סי' כ"ח ויעינן שם בסוגרין שגם שטמטריד דעתו כ"כ לצורכי העדף ע"ש שלבבו פונה מיראת שמים מחמת טרדתו הוי היסח הדעת אבל שמתעסק בצורכי העולם סתם לא הוי היסח הדעת ושרי). ובכלל זה אף עצבות נחשב כקלות ראש דצריכים לעשות מצוות תפילין בשמחה וכמו"כ בשעת כעס (ערה"ש שם).

שיחת חולין: שי לזיהור שלא לדבר בתפילין דברים בטלים שמלבד איסור של דברים בטלים בא לידי היסח הדעת (פ"ב סי' כ"ח) ובספר בית אהרן (בהנהגות סדר היום) כתב לזיהור מלדבר כשהתפילין עליו אפי' למצווה עוברת או דבר הכרחי יקצר בדבורו.

קולות שונות בהיסח הדעת: א. תפילין מכוסים. י"א שכשהתפילין מכוסים ליכא היסח הדעת (ארוצת החיים סי' כ"ח). וי"א דלא מהני (ערה"ש סי' כ"ח). ב. אין התפילין במקומן. י"א שאולי כשאין התפילין במקומן קיל טפי לגבי היסח הדעת (א"א מבוטשאטש תנינא ששמע מהרב בעל קדושת לוי זלה"ה). ג. כשמחוק בידו. י"א שאף כשאוחזן בידו שייך איסור היסח הדעת (בי"ש שם). אבל רוב אחרונים נקטו להתיר (ב"ח פ"א סי' כ"ח).

ועתה נביא כמה דינים שמסתעפים מאיסור היסח הדעת. א. משמוש בתפילין: מקורו: חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה ק"ו מצ"ץ (מנחות לה). דאף בציץ יש חיוב למשמש שלא יסיח דעתו כמפורש ברש"י בפרשתינו. והא דרמב"ם השיטת חיוב זה היות כה"ג ונמצא בביהמ"ק אין צריך לעשות פעולה שלא יסיח דעתו (ברכת פ"ק להסתייפול).

טעמו: א. שלא יסיח דעתו (ש"ע סי' כ"ח). [ואף שיש להקשות ממנ"פ אם יזכור מהם הרי לא הסיח דעתו ואם לא יזכור ויסיח דעתו הרי גם לא יזכור למשמש, תירץ בס' זכור זאת ליעקב מובא בס' דעת תורה (שו"ת) ע"פ מה שכתב הט"ז (סימן תרנ"א) דמה שיש

לפנינו לעשות ע"י מעשה בפועל גורם טפי שיזכור בהם, משא"כ דבר שהוא במחשבה, וכמו"כ כאן לא ישכח מלמשמש כיון שהוא דבר התלוי במעשה וממילא לא יסיח דעתו. ב. כדי לוודא שלא זו התפילין ממקומם (פ"ב שם).

משמוש ברצועות: שכשעומד בפני גדולים ומפני צניעות אינו רוצה למשמש בתפילין, יכול למשמש ברצועות ויוצא בזה (אשכנזי סי' נ"ה), היות והסברא שלא יסיח דעתו מתפילין עיקר, א"כ ה"ה רצועות.

של יד תחילה: צריך למשמש קודם תפילה של יד או מטעם דאין מעבירין על המצוות (פ"ב שם), או מטעם דכתב וקשרתם לאות קודם (גבש שם).

משמוש בשעת תורה ותפילה: אין צריך למשמש בשעת תורה ותפילה כיון שהטעם שאסור להסיח דעתו מהתפילין הוא כדי לזכור ששם ה' עליו, וא"כ כ"ש בשעה שאדם לומד ומתפלל (פ"ב שם). אך באותן רגעים שדעתו אינה מיושבת בדברי תורה ותפילה מצווה מן המובחר לחשוש להפוסקים שמחמירים שלא יסיח דעתו כלל (שועה"ד סי' כ"ח).

זמנים שמשמש בהם: א. בשל יד בברכת אזור ישראל בגבורה ובשל ראש בברכת עוטר ישראל בתפארה (פ"ב שם), אך מבואר שם רק בברכת עוטר ישראל אך נהגו גם בברכת אזור בשל יד. ב. כל פעם שמזכירים את התפילין וקשרתם לאות וכו' (קיש"ע סי' י"ד). [מנהג רב"ק בקריאת המגילה ביום הפורים למשמש בתפילין כשואמרים 'יקר' (אלו תפילין). ג. יש נוהגים בישמחו השמים (בהודו וביהי כבוד). ד. פותח את ידיו (שולחן סתרה). ה. יוצר אור (באר היטב שם). ו. קודם שמונה עשרה (ס"ה שער התמישי פ"ב). וכשמשמש בהם יחשוב שתפילין יסרה אות שחקב"ה יחיד מיוחד ושהוציאנו ממצרים ויכוין כוונה קצרה זו בשמחה עצומה וישמח מאוד באלוקתו ית' (יסוה"ש ע"ב).

אכילה: אכילת קבע: הנכנס לסעודת קבע חולצין ומניחין על השולחן עד זמן ברכה וחוזר ומניחן (ש"ע סי' מ' ס"ח).

אכילת עראי: אין צריך לחלוץ התפילין לאכילת עראי (ש"ע שם), י"א דאולי ההיתר של אכילת עראי הוא רק בזמנם שהיו לובשים התפילין כל היום, אבל בזמננו אפשר שאין לאכול בהם אפי' אכילת עראי (פ"ב שם), וי"א שאין לאסור ואין לעשות גזירות מדעתנו (ש"ת תשובת ש"י אך כתב שהוא עצמו לא נהג היתר מעולם בזה. ובמקור חיים כתב והנמנעין מלטעום לפני שחולצין תפילין חומרא יתירא היא). **מנהג:** יש לציין מה שמוכח בספ"ק דגל מחנה אפרים (במבדק) בשם הבעש"ט שפ"א בא אחד לרבו מהר"ן זל"ה (מהור"נאק) וראה ששתה קאו"ע בעורו לבשו בטלית ותפילין, ונסע התלמיד לביתו והתחיל ג"כ לנהוג כן, ואמר הבעש"ט הק' שאין ללמוד מצדיקים ולנהוג אחריהם במנהגים הנראים לכא' נגד פסק השו"ע, כי לצדיק יש טעם הכמוס עמו שנוהג כן. ובמנהגי החת"ס הובא שהיה דרכו לשתות כל יום עם התפילין כוס קאפע אחר התפילה בשעת אמירת השיעור.

מצטער: כתב הרמ"א (סימן ל"ח ס"א) חולה אם מצטער בחליו ואין דעתו מיושב עליו פטור, ואם לא חייב. ונחלקו הפוסקים בהבנת הרמ"א, י"א שהטעם שהוא פטור שמא מתוך הצער יסיח דעתו, ואם רוצה להחמיר ע"ע רשאי אלא המצוה מן המובחר לא להניח מחשב היסח הדעת של מצטער (פ"ב פ"ג שם והקטנו בת"ח ובישיבות יעקב אין נפטרו מחיוב דאורייתא על הנחת תפילין מטעם זה, וע"כ צ"ל שיש כח לחכמים לעקור מצוה מה"ת בשב ואל תעשה). וי"א דמירי דמצטער שטרוד לגמרי ובוה האופן אסור להניח מן הדין ולא רק מצוה מן המובחר, דלא חייבה תורה אלא מי שיכול לכיין דעתו וודא' (עולת תמיד).

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א

אפה לחם באמצע הסעודה

יהודי שנוהג לאכול רק לחם שאופה לבד בביתו, באחד הימים התיישב לאכול כמה פרוסת לחם שאפה, ומכיון שעדיין היה רעב, ונגמר לו הלחם, עמד ואפה לעצמו עוד לחם, ונשאלת השאלה, אם חייב לברך שוב ברכת המוציא, על לחם שאפה.

צדי הספק: שהרי ידוע שהאוכל לחם, ונשאר רעב, ושלא לקנות עוד לחם במכולת שחייב לברך שוב ברכת המוציא על לחם שקנה כיון שלא היה בדעתו על לחם זה, ואולי גם בעניינו, נחשב להיסח הדעת, או שמא כיון שהיה לו קמח ומים בבית, אין זה היסח הדעת?

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: ילד שהזיק לנובע עם לפיד אש בהכנסת ספר תורה, מי חייב לשלם, הגבאי שחילק את הלפידים, הבחור שהדליק, או הבחור שמינו אותו כשומר ולא שמר היטב. או שאף אחד לא חייב.

תשובה: לכאורה דין זה היא משנה מפורשת, ששנינו במסכת בבא קמא (דף נט ע"ב) השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים... אחד הביא את העצים, ואחד הביא את האור, המביא את האור חייב.

ובגמרא נחלקו ר"ל ורבי יוחנן לגבי המוסר אש לקטן, ר"ל אמר משום חזקיה אמר, לא שנו אלא שמסר לו גחלת, אבל מסר לו שלהבת חייב, מ"ט מעשיו קא גרמו לו, ורבי יוחנן אמר אפילו מסר לו שלהבת פטור.

להלכה נפסק בשו"ע (ח"מ סימן תח"ס ס"ו) כריש לקיש, שאם מסר לו שלהבת חייב, ובטעם הדבר שפסקו כריש לקיש, כיון שאמר כן משמו של חזקיה שהיה רבו של רבי יוחנן. עוד כתב שם בשו"ע (שם ס"ח) אם הניח שומר לשמור הבעירה, השומר חייב.

ואם כן לכאורה הגבאי שהביא את הלפידים פטור, כיון שהוא הביא רק את העצים, והשני הביא את האש, והמביא את האש חייב, גם זה שהביא את האש פטור, כיון שהניח שומר לשמור על הילדים אם כן השומר חייב.

אלא שכתב הרמב"ם (נזקי ממון פ"ד ה"ה) שומר שקבל עליו שמירת גוף הבהמה בלבד אבל לא שמירת נזקיה והזיקה פטור מלשלם והבעלים חייבין לשלם. וכתב הרמב"ם שמסתימת דברי הרמב"ם משמע שדווקא אם התנה בפירוש שאינו מקבל שמירת נזקים, אבל אם קיבל שמירה סתם חייב, אולם מהגמרא משמע דמסתמא לא מקבל עליו שמירת נזקיה, ואפשר שגם הרמב"ם סובר כן. אולם המגיד משנה סובר שדעת הרמב"ם שגם בסתמא מקבל עליו שמירת נזקיו. **ובעניינו** מלבד שיכול השומר לומר קים לי כהראב"ד, גם לדעת הרמב"ם נראה ששומר בהכנסת ספר תורה זה אומדנא דמוכח שאינו מקבל עליו גם לשלם על הנזקים, וזה גם לא הרצון של הבעלים, אלא כל תפקידו לשמור על הסדר שכולם ילכו כשורה, ואין זה קבלת שמירה ככל הקבלות של שמירה על חפצים שלא יזיקו.

גם המדליק את האש נראה שאי אפשר לחייב, כי אש הוא אחד מארבעה אבות נזיקין, וממילא מדליק אש ואינו שומרו נחשב למזיק, וממילא חייב לשלם, אבל מדליק אש שאינו מזיק, אלא אדרבה כולם רוצים שידליקו את האש לכבוד הכנסת ספר תורה, וביקשו ממנו טובה שהוא ידליק את האש, אי אפשר לומר עליו שהוא מקבל עליו שמירה על כל הלפידים שיעשו נזק, ולא על דעת כן שלחו אותו [וקצת דומה לרב שמכבדים אותו להדליק את מדורת ל"ג בעומר, שקשה לומר שמתחייב לשלם על מה שהאש תזיק].

ויותר מסתבר שאי אפשר לחייב אף אחד מהנדונים, ובפרט שבחור שהולך ליד הלפידים של הילדים צריך להזהר שלא יזיק.

ויש לציין שבלאו הכי נחלקו הפוסקים אם דנים דיני אש בזמן הזה, הש"ך (ח"מ סימן א' סק"א) הביא בשם המהרש"ל שאין דנין נזקי אש בזמן הזה, וכן דעת נתיבות המשפט (סק"א) אולם הפתחי תשובה (שם סק"א) הביא דעת הרבה פוסקים שגם בזמן הזה דנין נזקי אש.

תפילה וסייעתא דשמיא

הרה"ק רבי דוד עמד נכחו כהלום ברק, הוא הביט בפנים מכורכמות בחביות היין ובנזול האדמדם היקר כל כך שמילא אותם על גדותיהם. אנוחה כבדה המשברת חצי גופו של אדם בקעה מפיו. ברגליים כבדות הוא שיוך את רגליו אל ביתו של הרבי.

מגדולי ותיקי תלמידי מוה"ר האור שבעת הימים הבעש"ט הק', היה הרה"ק רבי דוד מניקוליאיב ז"ע, ולפי גירסאות מסוימות התקרב אל הבעש"ט הק' עוד לפני התגלותו - במהלך תורו וחפשו אחר רב שיוורנו דרך ללמוד 'תורה לשמה'. הרה"ק הישר דברי אמת עוד זכה לראותו והעיד שבחבראי קדישא של הבעש"ט היה 'זקן ישיש ומראהו כמלאך אלוקים', יען בעל צורה נפלאה היה רבינו עד שהבעש"ט העיד עליו שיש לו את תואר צלם האלוקים בשלימות.

פעם אחת פנה הבעש"ט הק' אל תלמידו רבי דוד, וביקש ממנו להכין עבורו יין משומר ומתוקן בתכלית ההידורים והכשרות. רבי דוד קיבל על עצמו את ציווי רבו וחגר מותנו להכין יין משוּבַּח בטעמו וכלול בהידוריו.

עבודה רבה ויגיעה עצומה השקיע רבי דוד בהכנת היין, הוא נסע לבדו לבצור את הענבים המשובחים, ובעצמו סחט הענבים וְדָרַךְ בדחילו ורחימו ובכוונות וייחודים. כ"כ השקיע בעשיית היין עד שאפי' לצורך זה החסיד מלהיות בצל הבעש"ט בימים הנוראים, הכל כדי שיוכל להביא דורון לרבו את היין שכ"כ ביקש וחפץ.

כששיר מתרונן על שפתיו נכנס רבי דוד עם עגלתו בשערי מעזיבו, כאשר מאחוריו בעגלה טמון אוצר שלא יסולא בפז, יין המשומר לצדיקים, נוזל יקר ערך שאוגר בתוכו יגיעה עצומה ימים וחדשים בקדושה ובטהרה ובכוונות וייחודים.

"עצור!" נשמע לפתע קריאה פרועה לעברו, "מה יש לך בעגלתך?" שאל הקוֹקֵה הגוי הרכוב על סוס אביה. הוא לא חיכה לתשובה פתח את החביות וטבל ידו בהם לראות מה הם מכילים. אחר שראה שאין בו אלא יין עזבו לנפשו והשאיר את רבי דוד אוחז ראשו בידיו בהלם, ועגלתו מלאה עם "יין נסך" כלול בהדרו והידורו...

בחדרו של רבו פרק רבי דוד את כאבו והשיח את צערו, הוא סיפר לו את כל העמל והיגיעה שהושקע ביין שיהא העצהיז"ט ברוחניות ובגשמיות, ועל כל הימים ששהה בנכר בעבור זה, "הנהה כל זה" - אמר רבי דוד בכאב עצור, "כל זה ירד לטמיון", אמר ועיניו נצצו מדמעות.

"שמע נא תלמידי היקר" - שם הבעש"ט את ידיו על כתפיו בחום, "הנה רבות יגעת ועמלת עד אשר הגעת שיהיה היין מוכן בשלימות. אך כל זה לא הלך לטמיון, כי מה שרציתי להשיג, זאת הגיעני בס"ד" - אמר כשעיני רבי דוד מתעגלים בתימהון.

"מטרתי הייתה" הסביר הבעש"ט לתלמידו הגדול, "ללמדך, שגם אחר כל ההשתדלות עדיין צריך תפילה וסייעתא דשמיא. רבות עמלת ויגעת, אך לא התפלת שמציון יסעדך. וזאת רציתי ללמדך, שקודם כל דבר צריך א הייסע תפילה, וסייעתא דשמיא."

"מבטשין"

והחולי הזה הוא מה שנקרא "טמטום הלב", שנעשה לבו כמו אבן שאין בו שום הרגשה, אלא כמו דבר דומם.

"ולזאת נדרש הרבי להיות לנו לעצה ותושי' מה נעשה במצב כזה, וכה אָמְרו: "אך עוד אחת צריך לשית עצות נכפשות הבינונים אשר לפעמים ועתים רבים יש להם טמטום הלב שנעשה כאבן ולא יכול לפתוח לבו בשום אופן לעבודה שבלב זו תפילה". טמטום הלב אשר נעשה לעתים אצל הבינונים, ואשר זה גורם שבמקום 'לב בשר' נעשה להם 'לב אבן', מתבטא בעיקר בדברים אשר כדי לקיימם צריכים מאוד את הרגש הלב. כי בשאר המצוות הרי העיקר היא העשייה בפועל, בשונה מזה היא מצוות התפילה, שלולי הרגש הלב באהבה להשי"ת, הרי חסר העיקר של עבודת התפילה, וזה גודל הקושי, שלמות ששעת התפילה היא שעת הכושר לעורר את הלב באהבה להשי"ת, למרות זאת, מחמת טמטום הלב נגרם שלכל אטום וחתום מכל רגש והרי זה חסרון עצום בעבודה שבלב זו תפילה."

"בנוסף לזה גורם טמטום הלב לקושי גדול במצוות "והתקדשתם", שכדי לקיים מצוות השי"ת לקדש עצמו במותר לו, למדנו לעיל שעבודה זו היא מהמלחמות הקשות עם היצר, להתגבר על דברים המותרים לגמרי. ולולי הרגשת הלב וההתלהבות קדושה, נגרם לפעמים שהאדם אינו מסוגל להילחם עם יצרו, כמו שכותב הרבי "וגם לפעמים לא יוכל להלחם עם היצר לקדש עצמו במותר לו מפני כבדות שבלבו".

"אכן", מסכים פנחס'ל, "הבעיה מוכרת וידועה, ומה היא העצה לזה?" "ובכן", פותח ר' לייב, "יש לנו עצה שנסלחה לנו מראש הישיבה שבגן עדן. "זאת היא העצה היעוצה בזה"

הקדוש דאמר רב מתיבתא בגן עדן אעא דלא סליק ביה נהורא מבטשין ליה כו' גופא דלא סליק ביה נהורא דנשמתא מבטשין ליה כו". במילים אחדים נרשמה עצנתו, שכמו שבויל עץ, אשר לא נתפשת בו האש, מבטשין ומבקעים אותו לכפסטים קטנים, וכך תאחו בו האש בלי להגדיל את עוצמת האש, כך גם הגוף, שמחמת חומריותו לא יכול "אש הנשמה" להתפשט בו ולהאיר, מחמת חומריותו, צריך לבטשו. "פירוש נהורא דנשמתא שאור הנשמה והשכל אינו מאיר כל כך למשול על חמריות שבגוף ואף שמבין ומתבונן בשכלו בגדלות ה' אינו נתפס ונזקק במוחו כל כך שיוכל למשול על חמריות הלב מחמת חמריותו וגוסותו והסיבה היא גסות הקליפה שמגביה עצמה על אור קדושת נפש האלקית ומסתרת ומחשיכה צורה, ולזאת צריך לבטשה ולהשפילה עד לעפר, דהיינו לקבוע עתים להשפיל עצמו להיות נבזה בעיניו נמאס ככתוב ולב נשבר רוח נשברה היא הסט"א שהיא היא האדם עצמו בנינונים".

"למדנו שאצל הבינונים החיות שלהם היא המנפש החיונית, שהיא הנפש הבחמית ששורשה מהקליפה וסט"א, וכאשר חומר זה משתלט על האדם, הרי הסט"א מסתיר על אור הנשמה. ולכך כשם שעץ שמחמת עביו אין נתפס בו האש צריך לבטשו ולכתתו, כך גוף האדם, שמחמת עביותו לא נתפס בו אור הנשמה צריכים לבטש ולהשפיל את הקליפה וסט"א, וזה הוא זבח לאלוקים כאשר שובר את רוח הטומאה, ועי"ז יכול לבטל את טמטום הלב, וכך יזכה להרגיש את אור הנשמה בלבו פנימה".

הארה

עביות החומר גורמת לפעמים ועתים רבים לבינונים, טמטום הלב, אשר מחמתו אין הוא יכול להתפלא כראוי לקדש עצמו במותר. העצה לזה היא לבטש את החומר ולהשפילו, כך תוכל להתפשט בו אור הנשמה.

---"אבן! זה החומר ממנו עשוי לבבי!" כך הגיע פנחס'ל למסקנא אחר התבוננות פנימית. איך יתכן - אם לא - שאחר כל כך הרבה התבוננות ומחשבה באהבת השם ויראתו, ועדיין אני נשאר בול עץ "אָ קְלָאָךְ", ללא שום הרגש והתלהבות פנימית. הרגשתו כמין איזה מחיצה של ברזל חוצצת בין מוחו לליבו אשר מונע את כל מה שהוא כבר יודע - לבא לידי מעשה בעבודת השי"ת מתוך חמימות והתלהבות.

חשבון הנפש הוא חלק בלתי נפרד מעבודת השי"ת, בלעדיו לא שייך להתקדם בכלום, כך לימדונו רבותינו. פנחס'ל מפזם לעצמו את הפזמון הנלבב המושר בפי החברים - בלשון המדינה דפה, אשר פירושו הוא לעג על חשבוננו של "מארקו" השוטה הנבער אשר טורח ונוסע ליריד, אך בסוף הוא לא קונה ולא מוכר רק כאב ראש הוא עושה.

"כמה שנחמד ללעוג על אותו "מארקו" עלום", אומר פנחס'ל לאזנולי, "הרי אני חושב שיש אחד שהוא במצב יותר גרוע ממנו. ואסביר. אותו מארקו, הרי אם יקבל טיפת שכל, הרי מיד הוא יבין שלא יתכן שהוא הגיע ל"יריד" בלבות את הזמן בהבל וריק, ויתחיל לעסוק ב"תכלית". אמנם, תשים לעומתו את פלמוני, 'שֶׁפֶסֶל' נקרא לו, שהוא כן מגיע ליריד ברצינות, הוא קונה ומוכר, עושה עסקים גדולים. הוא כבר בטוח שהוא גביר העיירה, אך את הפרט הקריטי של כל סוחר מתחיל הוא לא למד. "החשבון", הוא מעודו לא נעצר לחשב מה הרוויח ומה הפסיד ובאיזה מצב הוא בכלל עומד. ומדוע מצבו כל כך גרוע? כי הוא חושב לתומו שהוא ניצב על הפרק הנכונה, הוא הרי לא מבלה את זמנו לבטלה, אך כאשר יתפוס את מצבו כאשר ימצא את עצמו בבור ללא תחנית, אז המצב יהיה בכי רע..."

"שעת החשבון אינה בהכרח שעה מורנינה. להיפך, הרבה פעמים שעה זו מביאה מרירות גדולה אף ל"סוחר" מצליח. אך כגודל הכרח של שעה זו, כך גם גודל רווחה, כי התוצאה המבורכת שלה, היא מה שתהפוך אותו מפושט-רגל לגביר אדיר".

"לא זו בלבד", מתערב ר' לייב בשיחתם תוך כדי שהוא מצוין לשבח את ניתוחו של פנחס'ל, "כבר נראה שהחשבון-נפש בעבודת השי"ת, לא רק מועילה לאדם לדעת את מצבו האמיתי והיכן הוא עומד, אלא אף כוח בפני עצמו יש לה לבטל את הנפש הבהמית, כפי שנראה בעת".

"ובכן, נגעת פנחס'ל בקודה נכונה", מתחיל ר' לייב את פרק כ"ט שבתניא קדישא. "הרבי הולך אותנו צעד אחר צעד, אחר שנתבאר כיצד קרוב איתך הדבר לכל אחד, נתבאר גם שיש שני דברים המפריעים ביותר לעבודת השם אף למי שהוא בדרגת בינוני. ה"עצלות" וה"כבדות" אשר נמשכים מ"עצבות וטמטום הלב כאבן", אשר הם אבן נגף בדרך להר השם. נתבאר מדוע אין סיבה להיות בעצבות ממילי דעלמא, ממילי דשמיא, מהרהורים רעים בין בשעת התפילה ובין במשך כל הימים".

"כעת יפתח לנו הרבי צוהר לעולם חדש, בו יתגלה לנו מהו טמטום הלב וכיצד אפשר להסירו. יתכן, מקדים ר' לייב, "שפרק זה הוא בהחלט "א שארפע פרק" לעומת הפרקים שקדמו לו, אך בו נבין שהוא גם הכרחי לעבודת בוראינו".

"ישנו מצב, שאף אחד שהוא במדרגה של בינוני, אשר אינו חוטא וכל יומו מלא בעבודת השי"ת, ועדיין הוא מרגיש "טמטום הלב". הדינו, לפי סדר העולם, כאשר אדם מבין איזה דבר בשכלו, הרי זה אמור להשפיע על לבבו, אם באהבה - כאשר הוא מבין חשיבות וגדלות איזה דבר, אם ביראה כאשר הוא מבין רוממותו וגבורתו. ואם הוא הבין לאשורו את הענין, ולמרות זאת בליבו לא התעורר מזה שום הרגש, אין זאת אלא שהיה 'חולה' באחד מן החושים.

יעמדו על הברכה מצדיקי הרבים שהרימו תרומתם להוצאת הגליון

ידידנו הנכבד
הרה"ר יוסף פריימן הי"ו
לרגל הולדת הבן
למז"ט ובשעט"מ
ויה"ר שיראה ממנו ומכל יוצ"ח
רוב נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר
שמוחת השלום יכיר בעז"ה בליל שב"ק
בבית מדרשו בשוה"ט

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' יהושע קליין שליט"א
לרגל נישואי בתו
ויה"ר שיהא הבנין עדי עד
ויראה מהם ומכל יוצ"ח
רוב נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' בנימין פריימן שליט"א
לרגל הולדת הנכד
בן לבנו הרה"ר יוסף הי"ו
למז"ט ובשעט"מ
ויה"ר שיראה ממנו ומכל יוצ"ח
רוב נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' שמעון הורוויץ שליט"א
לרגל נישואי בנו הבה"ח
מפארי חבורתנו כמר דב בעריש נ"י
למז"ט טוב ובשעט"מ
ויה"ר שיהא הבנין עדי עד
ויראה ממנו ומכל יוצ"ח
רוב נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר

ידידנו הנכבד
הרה"ח צ"ר מאיר לייפער שליט"א
לרגל אירוסיו בנו הבה"ח
מפארי חבורתנו כמר משה טוב"י נ"י
למז"ט טוב ובשעט"מ
ויה"ר שיהא הבנין עדי עד
ויראה ממנו ומכל יוצ"ח
רוב נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר